

KUVENDI I REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut është organ njëdhomësh, përfaqësues i qytetarëve dhe bartës i pushtetit ligjvënës të Republikës.

Pallati i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut

Në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut zgjidhen nga 120 deri në 123 deputetë, prej të cilëve 120 zgjidhen sipas modelit proporcional. Territori i Republikës së Maqedonisë së Veriut është i ndarë në gjashtë njësi zgjedhore, në të cilat zgjidhen nga 20 deputetë. Tre deputetë zgjidhen sipas modelit proporcional në një njësi zgjedhore nga shtetasit e Republikës së Maqedonisë së Veriut që janë me punë ose me qëndrim të përkohshëm jashtë vendit.

Mandati i deputetëve zgjat katër vjet, pa kufizim të rizgjedhjes.

Zgjedhja e deputetëve në zgjedhje të përgjithshme, të drejtpërdrejta dhe të lira me votim të fshehtë mundëson që burimi i legjitimitetit të tyre të jetë vullneti i qytetarëve, dhe paraqet realizim të dispozitës kushtetuese, sipas së cilës, sovraniteti buron nga qytetarët dhe u takon qytetarëve.

Nocioni “Kuvend” në mënyrë përkatëse e pasqyron esencën e institucionit ligjvënës –

vendi ku mbledhen përfaqësuesit dhe nëpërmjet debatit të organizuar miratojnë ligje dhe akte të tjera.

KONSTITUIMI I KUVENDIT

Kuvendi konstituohet më së voni 20 ditë pas mbajtjes së zgjedhjeve për deputetë. Seancën konstitutive e thërret Kryetari i Kuvendit nga përbërja paraprake. Nëse në këtë afat nuk realizohet mbledhja konstituive, atëherë deputetët takohen vetë dhe e konstituojnë Kuvendin në ditën e 21 pas mbajtjes së zgjedhjeve. Në këtë seancë verifikohet mandati i deputetëve sipas propozimit të Komisionit Verifikues.

Në seancën e njëjtë, Kuvendi nga radha e deputetëve e zgjedh edhe Kryetarin e Kuvendit. Me verifikimin e mandateve, deputetët fitojnë të drejta dhe detyrime të përcaktuara me kushtetutë, ligj dhe me Rregullore të punës. Deputetëve u jepen legjitimacione, ku evidentohet e drejta e imunitetit dhe të drejta tjera, që mund të realizohen në bazë të funksionit të deputetit.

Pas konstituimit, Kuvendi mund t'i ushtrojë funksionet e veta më të rëndësishme, siç janë: funksioni ligjvënës, zgjedhor dhe kontrollues-mbikëqyrës.

KOMPETENCAT E KUVENDIT

Kompetenca themelore e Kuvendit është miratimi i ligjeve me të cilat juridikisht rregullohen marrëdhëniet shoqërore dhe përcaktohen të drejtat, detyrimet dhe përgjegjësitë e subjekteve shoqërore.

Përveç miratimit të ligjeve, Kuvendi është organi i vetëm, i cili ofron interpretime autentike

të ligjeve me të cilat tregohet kuptimi i vërtetë dhe qëllimi i ligjvënës, si dhe jepen udhëzime për implementim konsekuent të tij.

Gjithashtu, Kuvendi e miraton dhe e ndryshon aktin më të lartë ligjor, Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut, e miraton Buxhetin e Republikës, Llogarinë përfundimtare të Buxhetit, Planin hapësinor të Republikës, ndërsa në kuadër të ushtrimit të kompetencave miraton edhe deklarata, me të cilat Kuvendi merr qëndrim për çështje që kanë rëndësi të përgjithshme politike; rezoluta, me të cilat tregohet për gjendjen, problemet dhe masat që duhet të ndërmerren në sfera të caktuara; rekomandime, me të cilat jepen udhëzime për tejkalimin e gjendjeve aktuale në sfera të caktuara.

Kuvendi ka kompetencë të marrë vendim për zgjedhjen e anëtarëve të organeve shtetërore dhe për emërimin e bartësve të funksioneve publike. Kështu që, Kuvendi e zgjedh Qeverinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut, zgjedh gjykatës të Gjykatës Kushtetuese, e zgjedh Avokatin e Popullit, e zgjedh dhe e shkarkon Prokurorin Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut si dhe emëron dhe shkarkon bartës të funksioneve publike dhe funksioneve të tjera të përcaktuara me Kushtetutë (kompetencë zgjedhore).

Kushtetuta parasheh edhe instrumente për kontrollin e organeve të tjera dhe bartësve të funksioneve publike të Kuvendit (pyetje deputetësh, interpelancë, mocion të Qeverisë etj.).

Ngjashëm me këtë, Kuvendi ka edhe kompetencë mbikëqyrëse, e cila realizohet nëpërmjet debateve mbikëqyrëse, që implementohen nga trupi punues amë, në fushëveprimin e të cilit bën pjesë një çështje që është lëndë interesi. Këto debate zhvillohen, me qëllim që të merren informata dhe mendime profesionale në lidhje me realizimin e politikave, zbatimin e ligjeve dhe aktivitetet tjera të Qeverisë dhe të organeve të administratës shtetërore.

Kuvendi gjithashtu i përcakton detyrimet publike, i ratifikon marrëveshjet ndërkombëtare, merr vendim për luftë dhe paqe, merr vendim për ndryshim të kufirit të Republikës, merr vendim për hyrje dhe dalje nga një lidhje ose bashkësi me shtete të tjera, shpall referendum, merr vendim për rezervat e Republikës, themelon këshilla, jep amnisti dhe ushtron punë të tjera të përcaktuara me Kushtetutë.

MARRËDHËNIA E KUVENDIT ME BARTËSIT E TJERË TË PUSHTETIT

Parimi i ndarjes së pushtetit është një ndër vlerat themelore të rendit kushtetues të Republikës së Maqedonisë së Veriut. Sipas Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut, pushteti shtetëror është i ndarë në pushtet ligjvënës, ekzekutiv dhe gjyqësor.

Në kuadër të ndarjes së pushtetit parashihen mekanizma të caktuara, që sigurojnë “ndikim” të ndërsjellë të pushtetit ligjvënës, ekzekutiv dhe gjyqësor.

Marrëdhënia e Kuvendit me Qeverinë

Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut është bartëse e pushtetit ekzekutiv. Ajo e përcakton politikën e zbatimit të ligjeve dhe të dispozitave tjera të Kuvendit dhe njëkohësisht është përgjegjëse për realizimin e tyre.

Qeveria është propozuesi më i shpeshtë i ligjeve. Pjesëmarrjen në procesin ligjvënës ajo e realizon nëpërmjet mekanizmit të dhënies së mendimit për propozim - ligjet, të cilat nuk i ka propozuar, nëpërmjet pjesëmarrjes së përfaqësuesve të saj në punën e Kuvendit dhe në trupat e tij të punës dhe nëpërmjet të drejtës për të iniciuar thirrje të seancës plenare të Kuvendit.

Kontrollin e punës së Qeverisë, Kuvendi e bën në tri mënyra: nëpërmjet të drejtës për miratim të buxhetit, nëpërmjet instrumenteve për ushtrim kontrolli mbi punën e Qeverisë (pyetje të deputetëve, interpelanca) dhe nëpërmjet ngritjes së procedurës për mocion besimi ndaj Qeverisë. Nëpërmjet dy instrumenteve të fundit Kuvendi ushtron kontroll politik në punën e Qeverisë si organ ekzekutiv.

Qeveria gjatë punës së vetë duhet ta gëzojë besimin e Kuvendit, ndërsa nëpërmjet tij edhe besimin e shumicës së qytetarëve. Kuvendi mund të votojë mosbesimin Qeverisë.

Vendimi për votimin e mosbesimit merret me shumicën e votave nga numri i përgjithshëm i deputetëve. Nëse Qeverisë i votohet mosbesim, ajo duhet të japë dorëheqje.

Marrëdhënia e Kuvendit me Kryetarin e Republikës

Kryetari i Republikës së Maqedonisë së Veriut e përfaqëson Republikën. Ai është komandant suprem i forcave të armatosura të Maqedonisë së Veriut dhe bartës i pushtetit ekzekutiv së bashku me Qeverinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Kryetari i Republikës merr pjesë në procesin ligjvënës nëpërmjet të drejtës për veto suspenduese të ligjeve, të cilat janë votuar në Kuvend. Për çdo ligj të miratuar, Kryetari i Republikës duhet të nënshkruajë dekret për shpallje të ligjit (së bashku me Kryetarin e Kuvendit). Kryetari i shtetit mund të vendosë të mos e nënshkruajë dekretin për shpallje të ligjit, nëse konsideron se nuk është në përputhje me Kushtetutën ose është në kundërshtim me marrëveshjet ndërkombëtare të miratuara. Nëse Kryetari i shtetit nuk e nënshkruan dekretin, atëherë ligji kthehet në Kuvend për shqyrtim të sërishëm.

Kuvendi ka të drejtë të ngrejë procedurë për përgjegjësi të Kryetarit të Republikës. Nëse nismën e tillë e mbështetin së paku 2/3 e deputetëve, atëherë ajo dërgohet në Gjykatën Kushtetuese, që është organi i vetëm kompetent për marrjen e vendimeve në lidhje me këtë çështje.

Marrëdhënia e Kuvendit me pushtetin gjyqësor

Pushtetin gjyqësor e ushtrojnë gjykatat. Gjykatat janë të mëvetësishme dhe të pavarura në punën e tyre. Ligji me të cilin rregullohen llojet, kompetencat, themelimi, suprimimi, organizimi dhe përbërja e gjykatave dhe procedura para tyre, miratohet me shumicë prej dy të tretave të votave nga numri i përgjithshëm i deputetëve në Kuvend.

Gjithashtu, Kuvendi e përcakton buxhetin gjyqësor dhe zgjedh tre nga pesëmbëdhjetë anëtarë të Këshillit Gjyqësor.

SI PUNON KUVENDI

Seancat e Kuvendit

Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut është në punime të përhershme. Seancat e Kuvendit i thërret Kryetari i Kuvendit. Seancat janë publike, por Kuvendi mund të vendosë të punojë pa praninë e publikut, për këtë nevojiten dy të tretat e shumicës nga numri i përgjithshëm i deputetëve.

Seancat mbahen prej orës 11,00 deri në orën 18,00, me një orë pushim, përveç nëse Kryetari i Kuvendit për seanca të caktuara nuk vendos ndryshe.

Kryetari i Kuvendit mund të thërrasë seancë edhe me kërkesë të Kryetarit të Republikës, të Qeverisë dhe të 20 deputetëve minimum.

Edhe pse pushimi i Kuvendit zgjat prej 1 deri më 31 gusht, Kryetari i Kuvendit mund të

thërrasë seancë plenare edhe në këtë periudhë.

Seancat e Kuvendit i kryeson Kryetari i Kuvendit. Kuvendi në seanca punon sipas rendit të ditës të miratuar paraprakisht. Në seancën e Kuvendit askush nuk mund të flet para se të kërkojë dhe të marrë fjalën nga Kryetari i Kuvendit.

Kuorumi

Kuvendi mund të marrë vendime, nëse në seancë marrin pjesë shumica e numrit të përgjithshëm të deputetëve. Kuvendi vendos me shumicë votash të deputetëve të pranishëm në seancë, e së paku me një të tretën nga numri i përgjithshëm i deputetëve, nëse me Kushtetutë nuk parashihet shumicë e veçantë.

Numrin e deputetëve të pranishëm e kumton Kryetari i Kuvendit.

Trupat punues (komisionet)

Për shkak të shqyrtimit të hollësishëm të propozim-ligjeve dhe të çështjeve tjera në kompetencë të Kuvendit, në kuadër të tij formohen trupa të përhershëm dhe të përkohshëm punues, të cilët kontribuojnë për punë më efikase.

Trupat e përhershëm të punës (komisionet) themelohen në fillim të mandatit të Kuvendit dhe funksionojnë gjatë gjithë mandatit, ndërsa komisionet e përkohshme themelohen sipas nevojës. Trupat punues themelohen me vendim të Kuvendit.

Trupat punues konstituohen sipas sferave, ashtu që propozim-ligjet dhe aktet tjera i shqyrton trupi punues amë dhe Komisioni Juridik-Ligjvënës. Për çdo çështje të shqyrtuar, trupi punues amë merr qëndrim dhe dorëzon raport në Kuvend.

Përbërja e trupave punues dhe të komisioneve anketuese përcaktohet varësisht nga numri i deputetëve në kuadër të grupeve parlamentare, të deputetëve të cilët nuk janë të organizuar në grup parlamentar dhe në pajtim me Ligjin për mundësi të barabarta midis grave dhe burrave.

Trupat punues të Kuvendit kanë kryetar, nënkryetar dhe një numër të caktuar të anëtarëve dhe zëvendësve të tyre.

Trupi punues mund të ketë edhe dy anëtarë të jashtëm – ekspert të shkencës dhe profesionalistë, të cilët marrin pjesë në punën e komisioneve, por pa të drejtë vote.

Gjithashtu, trupi punues në mbledhje mund të ftojë ekspert shkencor dhe profesional,

përfaqësues të vetadministrimit lokal, të shoqatave, etj., me qëllim që të shprehen mendime në lidhje me çështjet që shqyrtohen në mbledhjen e trupit punues.

Transparenca në punë

Transparenca është parimi themelor i punës së Kuvendit. Seancat e Kuvendit janë publike dhe mund të ndiqen drejtpërdrejt në Kanalën e Kuvendit, në kuadër të Radiotelevizionit të Maqedonisë, ose në faqen e internetit të Kuvendit (www.sobranie.mk).

Për punën e Kuvendit raportojnë mjetet për informim publik. Përfaqësuesit e tyre kanë të drejtë të marrin pjesë në Seancat e Kuvendit dhe në mbledhjet e trupave punues, me qëllim që të informojnë publikun për punën e tyre.

Qytetarët mund t'i ndjekin seancat e Kuvendit dhe të trupave punues të tij nëpërmjet galerive, në pajtim me dispozitat për rendin e brendshëm të Kuvendit.

Me qëllim që të raportojë për punën e realizuar, Kuvendi boton buletinën e tij dhe publikime të tjera.

ZGJEDHJA, TË DREJTAT DHE KOMPETENCAT E DEPUTETËVE

Deputetët zgjidhen në zgjedhje të përgjithshme, të drejtpërdrejta dhe të lira, me votim të fshehtë. Mandati i tyre paraqet funksion publik dhe si i tillë nuk mund të përputhet me ushtrimin e ndonjë funksioni ose profesioni tjetër.

Të drejtën e zgjedhjes për deputet e ka secili qytetar i Republikës së Maqedonisë së Veriut, i cili ka mbushur 18 vjet dhe ka aftësi për të vepruar. Një qytetar mund të kandidohet për deputet nëpërmjet partisë politike ose nëpërmjet grupit të votuesve, nëse grumbullon minimum 1.000 nënshkrime.

Mandati i deputetëve zgjat katër vjet dhe fillon të llogaritet nga mbledhja konstitutive e Kuvendit. Mandati mund të vazhdohet vetëm në rast të gjendjes së luftës ose gjendjes së jashtëzakonshme.

Në Kuvend themelohen grupe të deputetëve, ndërsa deputeti mund të jetë anëtar vetëm në një grup parlamentar.

Deputeti ka të drejtë dhe detyrim të marrë pjesë në seancat e Kuvendit, gjegjësisht në marrjen e vendimeve.

Deputetët gëzojnë imunitet. Deputeti nuk mund të thirret në përgjegjësi penale ose të arrestohet për shkak të opinionit të thënë në Kuvend ose për shkak të votimit në Kuvend.

Deputeti merr vendim sipas bindjeve të tij, prandaj me asnjë kusht atij nuk mund t'i hiqet kjo e drejtë. Ai është përfaqësues i të gjithë qytetarëve dhe merr vendime në emër të të gjithë qytetarëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Dita e fundit e javës së punës (e premtja) është e paraparë për realizimin e kontakteve të deputetëve me qytetarët e njëjësive të tyre zgjedhore. Kjo është një mundësi, që deputetët t'i dëgjojnë mendimet dhe problemet e qytetarëve dhe të ndërmarrin iniciativa të ndryshme.

Ky dokument është punuar në kuadër të Projektit "Mbështetja e themelimit dhe zhvillimit të Institutit Parlamentar", i financuar nga Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC) me mbështetje këshillëdhënëse të Institutit Nacional Demokratik (NDI).